

Sygn. akt VII U 813/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 grudnia 2018 r. w Warszawie

sprawy Z. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o emeryturę

na skutek odwołania Z. W. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 13 lutego 2018 r. znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje Z. W. (1) prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2018 r.,
2. w pozostałym zakresie odwołanie oddala.

Sygn. akt VII U 813/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odmówił ubezpieczonemu Z. W. (1) przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie spełniła przesłanek do nabycia prawa do emerytury albowiem na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Stosownie zaś do treści art. 184 w związku z art. 32 powołanej ustawy, mężczyzna urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r. ma prawo do emerytury po osiągnięciu 60 lat życia, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnął okres składkowy i nieskładkowy, wynoszący co najmniej 25 lat, okres pracy w szczególnych warunkach, wynoszący co najmniej 15 lat, a także nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, albo – jeżeli jest członkiem tego funduszu – złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Za udowodniony organ rentowy uznał okres zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 30 listopada 1984 r. w Drukarni (...) w W., tj. łącznie 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w szczególnych warunkach. Podał także, że łączny staż pracy ubezpieczonego wynosi 23 lata i 7 miesięcy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił natomiast do stażu pracy w warunkach szczególnych, okresu pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 22 grudnia 1972 r. do dnia 31 grudnia 1974 r., ponieważ we wskazanym okresie czasu był on zameldowany w innej miejscowości niż znajdowało się gospodarstwo rolne. Ponadto brak jest informacji, w jakim okresie ubezpieczony uczęszczał do szkoły, gdzie mieściła się szkoła oraz

w jaki sposób łączył naukę z pracą w gospodarstwie rolnym. Organ rentowy zaznaczył także, że zgodnie z informacją zawartą w decyzji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 7 listopada 2017 r. w ciągu 7 dni od daty otrzymania w/w decyzji, ubezpieczony powinien przedstawić powyższy dokument w celu dokonania zmiany tytułu ubezpieczenia. Ponieważ nie wystąpił do organu rentowego we właściwym terminie, to nadal figuruje jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił także, że okresy wykonywania pracy po dniu 31 grudnia 1998 r. nie są brane pod uwagę przy ustalaniu prawa do świadczenia emerytalnego w myśl art. 184 w/w ustawy, ponieważ staż pracy uprawniający do wskazanego świadczenia liczony jest na dzień 1 stycznia 1999 r. (decyzja z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), k. 4 a.s.).

Z powyższą decyzją nie zgodził się **Z. W. (I)**, wnosząc w dniu 9 marca 2018 r. odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...). Ubezpieczony domagał się zaliczenia do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców podnosząc, że praca ta – wbrew twierdzeniom organu rentowego – została udowodniona w sposób przewidziany przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, tj. za pomocą zeznań świadków, a także załączonej dokumentacji m.in. w postaci zaświadczenia ze Starostwa Powiatowego wydanego w przedmiocie potwierdzenia prawa własności gruntów rolnych oraz zaświadczenia o zameldowaniu w Ł., począwszy urodzenia do lat dziewięćdziesiątych. Odwołujący wskazał, że jego rodzice byli właścicielami gospodarstw rolnych o powierzchni kilku hektarów. Jego ojciec pochodził ze S., która to miejscowość była oddalona od Ł., tj. miejsca położenia należącego do nich gospodarstwa rolnego o 12 km. Podkreślił, że z uwagi na fakt osiągania dobrych wyników w nauce, mógł poświęcić dużą ilość czasu na pomoc rodzicom w pracy w gospodarstwie rolnym. Wskazał, że do późnych godzin nocnych pracował na polu w okresach nawożenia, siewu i żniw. Podkreślił, że na lokalizację pola nie miał żadnego wpływu, w związku, z czym dojazdy były uciążliwe ze względu na odległość, jednak były one koniecznością. Dodał, że stryjowie ze S. i Ł. pożyczali mu konia, wóz i sprzęt do uprawy roli. Nadmienił, że po śmierci ojca w 1985 r. przez okres 7 lat mieszkał we wsi G. pod Ł. i nadal uprawiał pole w S. (plantację porzeczek), a w Ł. prowadził działalność fotograficzną. Po sprzedaży pola przeniósł się do S., gdzie w okresie od 1995 r. do lipca 2016 r. prowadził twórczą działalność fotograficzną w miejscu swojego zamieszkania, tj. przy ul. (...). Z uwagi na utratę prawa do lokalu, zmuszony był zamknąć działalność gospodarczą. Ubezpieczony podał, że ze względu na brak zamówień twórczych oraz trudności ze znalezieniem pracy, aktualnie znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Powołując się na wskazane powyżej okoliczności, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie na jego rzecz prawa do dochodzonego świadczenia (odwołanie z dnia 9 marca 2018 r. k. 1-2 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., podnosząc argumentację, którą posłużył się w zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu organ rentowy dodatkowo wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Powyższe okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 rozporządzenia). Organ rentowy stwierdził, że nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 22 grudnia 1972 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. ponieważ we wskazanym okresie czasu wnioskodawca był zameldowany w innej miejscowości niż znajdowało się gospodarstwo rolne. Wnioskodawca oświadczył też, że w okresie nauki w szkole 2-3 godziny dziennie poświęcał na pracę w gospodarstwie rolnym, natomiast w wakacje wykonywał prace przez cały dzień. Praca odwołującego nie była zatem znacząca dla funkcjonowania gospodarstwa rolnego. W związku z powyższym organ rentowy uznał, że brak jest podstaw do zmiany stanowiska w tej kwestii. Do stażu pracy ubezpieczonego, organ rentowy nie uwzględnił także okresu działalności twórcy, ponieważ w dniu wydania decyzji nie został zmieniony tytuł ubezpieczenia na koncie ubezpieczonego i pozostała nadal osoba prowadząca działalność gospodarczą, zamiast twórcą. W dniu 7 marca 2018 r. na wniosek z dnia 21 lutego 2018 r. został zmieniony kod tytułu ubezpieczenia 0510 na 0530 w dokumentacji zgłoszeniowej i rozliczeniowej. Na tej podstawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym 25-letnim ogólnym stażem pracy oraz 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, warunkującym nabycie prawa do w/w świadczenia. Z tych

też względów organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury (odpowiedź na odwołanie z dnia 9 kwietnia 2018 r. k. 12-14 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony Z. W. (1), urodzony w dniu (...), w dniu 24 listopada 2017 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniosek o emeryturę. We wniosku ubezpieczony oświadczył, że jest członkiem OFE, jednocześnie wnosząc o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Do wniosku ubezpieczony załączył następujące dokumenty: świadectwo pracy z dnia 30 listopada 1984 r. potwierdzające, że w okresie od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 30 listopada 1984 r. był zatrudniony w wymiarze pełnego etatu na stanowisku referenta zaopatrzenia i zastępcy kierownika zaopatrzenia w Przedsiębiorstwie (...) z siedzibą w W., zaświadczenie z dnia 23 czerwca 1989 r. o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia zakładu fotograficznego oraz decyzję wydaną przez Urząd Miasta w S. z dnia 6 marca 2009 r. o wykreśleniu z dniem 28 lutego 2009 r. z ewidencji działalności gospodarczej wpisu dokonanego w dniu 2 października 1995 r. pod numerem (...) dotyczącego działalności fotograficznej. W toku postępowania wyjaśniającego ubezpieczony przedłożył także dokumenty potwierdzające okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 22 grudnia 1972 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. w postaci oświadczenia wnioskodawcy, zeznań świadków J. P. i G. K., zaświadczenia wydanego w dniu 23 sierpnia 2001 r. przez Starostwo Powiatowe w R., potwierdzającego posiadanie gruntów we wsi S. o łącznej powierzchni 1,91 ha przez F. i Z. W. (2), decyzję wydaną przez Urząd Gminy U. obręb S. w sprawie zmiany wymiaru łącznego zobowiązania pieniężnego na 1999 r., wypis z rejestru gruntów sporządzony według stanu na dzień 27 lipca 1999 r., poświadczenie o adresach i okresach zameldowania Z. W. (1), które zostało wydane przez Prezydenta Miasta S. oraz akt notarialny z dnia 28 października 1999 r. za nr Rep. (...), dotyczący umowy sprzedaży gruntu ornego niezabudowanego nr 94 o powierzchni 1,60 ha, położonego we wsi S. (wniosek z dnia 22 listopada 2017 r. k. 16, świadectwo pracy z dnia 30 listopada 1984 r. k. 10, zaświadczenie z dnia 23 czerwca 1989 r. k. 12, decyzja z dnia 6 marca 2009 r., oświadczenie z dnia 9 stycznia 2018 r. k. 30, zeznania świadka k. 31-32, poświadczenie z dnia 12 stycznia 2018 r., zaświadczenie z dnia 23 sierpnia 2001 r., zeznanie świadka k. 41, decyzja k. 42, wypis z rejestru gruntów k. 43, akt notarialny k. 46-49 a.r.).

Na podstawie załączonych do wniosku oraz przedłożonych w toku postępowania wyjaśniającego dokumentów, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. uwzględnił do dnia 1 stycznia 1999 r. okres zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 30 listopada 1984 r. w Drukarni (...) w W., tj. łącznie 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił natomiast do stażu pracy w warunkach szczególnych, okresu wykonywania przez ubezpieczonego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 22 grudnia 1972 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. z uwagi na fakt, że we wskazanym okresie czasu był on zameldowany w innej miejscowości niż ta, w której znajdowało się gospodarstwo rolne. Organ rentowy uwzględnił na dzień 1 stycznia 1999 r. ogólny staż pracy ubezpieczonego, tj. w zakresie okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 23 lat i 7 miesięcy. Okolicznością sporną w niniejszej sprawie pozostawało zatem, czy ubezpieczony legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganym ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze 25 lat oraz stażem pracy w warunkach szczególnych w łącznym wymiarze 15 lat, które warunkują prawo do nabycia świadczenia emerytalnego (decyzja z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), k. 4 a.s.).

W toku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że rodzice ubezpieczonego F. i Z. W. (2) byli właścicielami gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni 1,91 ha, położonego w obrębie działek ewidencyjnych nr: (...) we wsi S. w gminie U.. Cała powierzchnia gospodarstwa rolnego była podzielona na trzy niezależne części. Pierwsza część gospodarstwa rolnego położona była w miejscowości Ł. przy ul. (...), gdzie jednocześnie znajdował się dom rodzinny małżeństwa W., w którym zamieszkiwali oni wraz ze swoimi dziećmi, tj. synem Z. W. (1) oraz córką J. W. (1). Druga część gospodarstwa rolnego była położona we wsi S., oddalonej o 10 km od miejscowości Ł. i obejmowała grunty rolne o łącznej powierzchni 2 hektarów. Z kolei trzecia część gospodarstwa rolnego położona była ponad 30 km od domu rodzinnego ubezpieczonego i ta część gruntów rolnych została wydzierżawiona osobom trzecim z uwagi na brak możliwości osobistego jej uprawiania. Ubezpieczony uczęszczał do szkoły podstawowej w Ł.. Po jej ukończeniu rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Ł., którą przerwał i kontynuował w Technikum

(...) w W.. W związku z tym, że była to szkoła zaoczna, zajęcia lekcyjne odbywały się w sesjach trzydniowych. Z kolei praktyki zawodowe odbywały się w wakacje na wybranych stacjach kolejowych. Ojciec ubezpieczonego F. W. pracował zawodowo jako magazynier materiałów budowlanych, natomiast matka Z. W. (2) była zatrudniona jako pomoc dentystyczna w związku z czym uprawą roli zajmowali się oni sporadycznie. Z. W. (2) poświęcała się głównie pracy w ogródku położonym przy domu o powierzchni 1500 m⁽²⁾, w którym uprawiane były warzywa przeznaczone do użytku domowego. Ubezpieczony zamieszkiwał w Ł. od urodzenia i jako dziecko pomagał rodzicom w pracach w gospodarstwie rolnym położonym w S.. Wykonywał przede wszystkim czynności polegające na obrządki koni, owiec, bydła i trzody chlewnej, tj. czyścił stanowiska, sprzątał klatki, wymieniał wyściółkę, nosił wiadrami wodę do pojenia zwierząt oraz przygotowywał i rozkładał karmę, która składała się z uparowanych ziemniaków, brukwi, buraków i zieloniny. W gospodarstwie rolnym hodowane były także króliki oraz 5 nutrii. Pracę przy zwierzętach ubezpieczony wykonywał przez cały rok, z wyjątkiem 3 dni w tygodniu, w których udawał się do W. na zajęcia lekcyjne. Ubezpieczony zajmował się także uprawą roślin w postaci ziemniaków, marchwi, brukwi, buraków oraz pietruszki. Sadził też kartofle i siał zboże, żyto, proso oraz poplony np. grykę. Zajmował się także hodowlą warzyw dla zwierząt, jak również wykonywał prace przy orce, bronowaniu, obsiewaniu oraz rozrzucaniu obornika na pole. Z kolei w sezonie zimowym, gdy prace na polu nie były tak wymagające, zajmował się przycinaniem starych pędów porzeczek celem zwiększenia rozrostu owoców. Zerwane porzeczeki zawoził także do punktu skupu. Wszystkie prace ubezpieczony wykonywał ręcznie, co najwyżej przy pomocy konia bądź urządzeń i maszyn, które pożyczał od stryjów. Z uwagi na fakt, że ojciec ubezpieczonego był osobą schorowaną, po zawale, a nadto pozostawał w zatrudnieniu, to Z. W. (1), jako jego syn wykonywał większość prac fizycznych w gospodarstwie rolnym. Siostra ubezpieczonego w 1973 r. wyszła za mąż i wyjechała do R. w związku, z czym od tego czasu nie wykonywała już żadnych prac w gospodarstwie rolnym rodziców. Początkowo ubezpieczony jeździł na pole motorynką, rowerem bądź autobusem, natomiast we wrześniu 1974 r. ubezpieczony zrobił prawo jazdy i na pole, położone w S. jeździł motorem lub samochodem. Ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym przez co najmniej przez 4 godziny dziennie. Pracę rozpoczynał w bardzo wczesnych godzinach porannych, wykonując najpierw prace pielęgnacyjne, polegające na pieleniu i przycinaniu, a następnie przystępował do wykonywania głównych prac polowych. Z kolei w okresach wyteżonych prac polowych pracował całymi dniami. W latach 1972-1974 ubezpieczony nigdzie nie wyjeżdżał na wakacje i ferie zimowe. Cały czas pracował w gospodarstwie rolnym rodziców położonym we wsi S.. W dniu 1 stycznia 1975 r. ubezpieczony podjął pracę w Przedsiębiorstwie Państwowym Drukarnie (...) w W. na stanowiskach referenta zaopatrzenia oraz zastępcy kierownika zaopatrzenia. W okresie od dnia 2 września 1961 r. do dnia (...) grudnia 1995 r. ubezpieczony był zameldowany na pobyt stały pod adresem Ł. ul. (...) dom (...) lokal (...), natomiast w okresie od dnia 4 stycznia 1996 r. do dnia 20 października 2016 r. był zameldowany pod adresem S. ul. (...) dom (...) lokal (...). Na mocy aktu notarialnego z dnia 28 października 1999 r. za nr Rep. (...) Z. W. (2) sprzedała nieruchomości położone we wsi S. na rzecz J. W. (2) działki o nr: (...) o powierzchni 0,31 ha łąki i nieużytku oraz na rzecz M. S. działkę o nr (...) o powierzchni 1,60 ha gruntu ornego (praca dyplomowa k. 62, zeznania świadka A. D. (1) k. 84-85, zeznania świadka A. D. (2) k. 85-86, zeznania świadka M. W. k. 86, zeznania odwołującego k. 87 a.s., świadectwo pracy z dnia 30 listopada 1984 r. k. 10, poświadczenie o adresach i okresach zameldowania k. 33, akt notarialny z dnia 28 października 1999 r. za nr Rep. (...) k. 46-48 a.r.).

W okresie od dnia 30 listopada 1984 r. do dnia 28 lutego 2009 r. ubezpieczony prowadził własną działalność gospodarczą z zakresu branży fotograficznej. W okresie od dnia 30 listopada 1984 r. był to zakład (...) z siedzibą w S., natomiast w okresie od dnia 2 listopada 1995 r. do dnia 28 lutego 2009 r. była to Agencja (...) z siedzibą w S.. Decyzją z dnia 6 marca 2009 r. Urząd Miasta S. wydał decyzję na mocy, której postanowił wykreślić z dniem 28 lutego 2009 r. z ewidencji działalności gospodarczej wpis dokonany pod numerem (...) dotyczący w/w działalności fotograficznej. W dniu 4 stycznia 2018 r. ubezpieczony przedłożył w organie rentowym decyzję Nr (...)z dnia 6 listopada 2017 r. wydaną przez Komisję ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającą przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa, która uznała działalność Z. W. (1) za twórczą oraz ustaliła datę rozpoczęcia działalności jako fotografa od dnia 1 lutego 1978 r. (zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 23 czerwca 1989 r. k. 12, decyzja z dnia 6 marca 2009 r. k. 13, decyzja nr(...)z dnia 6 listopada 2017 r. k. 24-26 a.r.).

Zaskarżoną decyzją z dnia z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu Z. W. (1) przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy

stwierdził, że wnioskodawca nie spełniła przesłanek do nabycia prawa do emerytury albowiem na dzień 31 grudnia 1998 r. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Za udowodniony organ rentowy uznał okres zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 30 listopada 1984 r. w Drukarni (...) w W., tj. łącznie 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w szczególnych warunkach. Podał także, że łączny staż pracy ubezpieczonego wynosi 23 lata i 7 miesięcy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił natomiast do stażu pracy w warunkach szczególnych, okresu pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 22 grudnia 1972 r. do dnia 31 grudnia 1974 r., ponieważ we wskazanym okresie czasu był on zameldowany w innej miejscowości niż znajdowało się gospodarstwo rolne. Ponadto brak jest informacji, w jakim okresie ubezpieczony uczęszczał do szkoły, gdzie mieściła się szkoła oraz w jaki sposób łączył naukę z pracą w gospodarstwie rolnym. Organ rentowy uwzględnił łącznie na dzień 1 stycznia 1999 r. ogólny staż pracy ubezpieczonego, tj. okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 23 lat i 7 miesięcy (decyzja z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), k. 4 a.s.).

W dniu 13 marca 2018 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego o tym, że w dniu 7 marca 2018 r. został zmieniony kod tytułu ubezpieczenia z 0510 na 0530 w dokumentacji zgłoszeniowej i rozliczeniowej. Tym samym okres od dnia 30 listopada 1984 r. do dnia 28 lutego 2009 r. został zaliczony do stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych (pismo z dnia 13 marca 2018 r. k. 59 a.r.).

Powyższy stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy oraz aktach rentowych odwołującego. Zdaniem Sądu, powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne także zeznania świadków A. D. (1) (k. 84-85 a.s.) i A. D. (2) (k. 85-86 a.s.), albowiem świadkowie zamieszkiwali we wsi S. w bezpośrednim sąsiedztwie pola należącego do małżonków W. , znali dobrze ubezpieczonego i widywali go jak pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Zeznania te okazały się szczególnie istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, gdyż świadkowie potwierdzili także w jakich godzinach odwołujący zajmował się pracą w gospodarstwie oraz jakie prace w nim wykonywał. Świadkowie pamiętali dokładnie okoliczności związane z prowadzeniem przez rodziców ubezpieczonego gospodarstwa rolnego i potwierdzili, że ubezpieczony tam przebywał i pracował w spornym okresie czasu, tj. w latach 1972-1974 przez co najmniej 4 godziny dziennie, natomiast w okresie wyteżonych prac polowych od rana aż do zmroku. Początkowo na pole przyjeżdżał motorynką, rowerem bądź autobusem natomiast od 1984 r. samochodem lub motorem. Wskazali także, że praca ta była całoroczna. Wskazani świadkowie dysponowali zatem niezbędnymi wiadomościami w zakresie charakteru czynności wykonywanych przez ubezpieczonego oraz jego obowiązków wykonywanych w gospodarstwie rolnym rodziców. Także świadek M. W. (k. 86-87 a.s.), który zamieszkuje w Ł. potwierdził, że ubezpieczony, kiedy chodził do szkoły to pracował w gospodarstwie popołudniami, natomiast w dni wolne od zajęć lekcyjnych obowiązki w gospodarstwie rolnym wykonywał od samego rana. Dodał, że codziennie widywał Z. W. (1), jak pracował w gospodarstwie rolnym rodziców zanim pojechał do szkoły. Co prawda zeznania w/w świadka dotyczyły wyłącznie pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym w Ł., gdzie znajdował się jego dom rodzinny, to jednak potwierdza to, że w tych dniach, w których odwołujący nie przebywał na polu w S., pomagał rodzicom w gospodarstwie rolnym położonym w miejscu jego zamieszkania, zanim udał się do szkoły. Świadek potwierdził przy tym, że widział jak odwołujący udawał się motorowerem marki (...) na pole w S. w dniach wolnych od zajęć szkolnych. Zeznania świadków są logiczne i spójne, korelują ze sobą i z zeznaniami odwołującego (k. 87 a.s.). W związku z powyższym Sąd Okręgowy obdarzył je w całości wiarygodnością, nie znajdując podstaw do ich zakwestionowania w jakiegokolwiek części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. W. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 13 lutego 2018 r., znak: (...), jest częściowo zasadne.

W kontekście przedmiotu sporu, którym pozostawało zagadnienie spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 39), zasadniczej ocenie Sądu Okręgowego, poddana została okoliczność, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się wymaganym stażem emerytalnym, tj. okresami składkowymi i nieskładkowymi w wymiarze 25 lat. W sprawie bowiem bezspornym pozostawało, że Z. W. (1) w dniu (...) ukończył 60 lat i jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego oraz, że złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Nie ulega również wątpliwości fakt, że skarżący w okresie od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 30 listopada 1984 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych w Drukarni (...) w W.. Okres powyższego zatrudnienia ubezpieczonego nie był bowiem kwestionowany przez organ rentowy w toku postępowania i został zaliczony zarówno do ogólnego stażu ubezpieczeniowego odwołującego, jako okresy składkowego, jak również do stażu pracy w warunkach szczególnych. Jednocześnie w dniu 4 stycznia 2018 r. ubezpieczony przedłożył w organie rentowym decyzję Nr: 39.553/55/17 z dnia 6 listopada 2017 r. wydaną przez Komisję ds. (...) Emerytalnego (...), działającą przy Ministrze Kultury i (...), która uznała działalność Z. W. (1) za twórczą oraz ustaliła datę rozpoczęcia działalności jako fotografika od dnia 1 lutego 1978 r. W związku z powyższym, w dniu 13 marca 2018 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego o tym, że w dniu 7 marca 2018 r. został zmieniony kod tytułu ubezpieczenia z 0510 na 0530 w dokumentacji zgłoszeniowej i rozliczeniowej. Tym samym okres od dnia 30 listopada 1984 r. do dnia 28 lutego 2009 r. został zaliczony przez organ rentowy do stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Powyższe pozwala zatem na ustalenie, że skarżący zrealizował wymagane normatywne minimum 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Oceniając zasadność stanowiska skarżącego, sprowadzającego się do kontestacji wyrażonego w zaskarżonej decyzji poglądu o braku podstaw uzupełnienia ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy o okresy pracy w gospodarstwie rolnym jego rodziców, w pierwszej kolejności należało odwołać się do podstawy materialnoprawnej rozstrzygnięcia.

W myśl art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet, a także okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy. Wymienione świadczenie przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Natomiast w myśl art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt. 1. Treść ust. 4 wymienionego przepisu wskazuje, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisami dotychczasowymi, do których odsyła cytowany przepis jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Stosownie do treści § 3 i 4 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zauważyć należy, że możliwość uwzględnienia pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przewiduje natomiast przepis art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przywołany przepis stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu

jej wysokości uwzględnia się również, traktując jako okresy składkowe, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Zatem możliwość doliczenia okresów pracy w gospodarstwie rolnym ma charakter subsydiarny, znajdujący zastosowanie tylko w wypadku, gdy ubezpieczony nie może wykazać innych okresów wymaganych do uzyskania świadczenia emerytalnego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2000 r., sygn. akt II UKN 665/99). Cytowany przepis, jednocześnie nie wyjaśnia znaczenia użytego w nim zwrotu „praca w gospodarstwie rolnym”. Jego treść, a w szczególności kryteria pozwalające na uznanie, że czynności wykonywane w gospodarstwie rolnym stanowią pracę w gospodarstwie rolnym określa ukształtowane na jego tle orzecznictwo Sądu Najwyższego. Przedstawiane przez Sąd Najwyższy poglądy prowadzą do jednoznacznej konkluzji, że jeżeli praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczona była przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy, tj. co najmniej przez cztery godziny (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych), to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., syn. akt II UKN 155/00 oraz z dnia 28 lutego 1997 r., sygn. akt II UKN). Dodatkowo wskazuje się, że jeżeli praca w gospodarstwie rolnym spełnia powyższe kryteria, to uwzględnia się ten okres także wtedy, gdy przypadał w czasie wakacji szkolnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 19 grudnia 2000 r. II UKN 155/00 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 sierpnia 2006 r., sygn. akt III AUa 397/06).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że najistotniejsze znaczenie mają ustalenia Sądu poczynione w oparciu o zeznania świadków A. D. (1), A. D. (2) i M. W., a także z przesłuchania strony odwołującej Z. W. (1). Podkreślenia wymaga, że okolicznością nie ulegającą wątpliwości pozostaje fakt, że rodzice ubezpieczonego F. i Z. W. (3) byli właścicielami gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni 1,91 ha, położonego w obrębie działek ewidencyjnych nr: (...) we wsi S. w gminie U.. Cała powierzchnia gospodarstwa rolnego była podzielona na trzy niezależne części. Pierwsza część gospodarstwa rolnego położona była w miejscowości Ł. przy ul. (...), gdzie jednocześnie znajdował się dom rodzinny małżeństwa W., w którym zamieszkiwali oni wraz ze swoimi dziećmi, tj. synem Z. W. (1) oraz córką J. W. (1). Druga część gospodarstwa rolnego była położona we wsi S., oddalonej o 10 km od miejscowości Ł. i obejmowała grunty rolne o łącznej powierzchni 2 hektarów. Z kolei trzecia część gospodarstwa rolnego położona była ponad 30 km od domu rodzinnego ubezpieczonego i ta część gruntów rolnych została wdzierżawiona osobom trzecim z uwagi na brak możliwości osobistego jej uprawiania. Z kategoriycznych i wzajemnie się uzupełniających zeznań świadków wynika, że Z. W. (1) pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w latach 1972-1974 przez cały rok w wymiarze, co najmniej 4 godzin dziennie, a w porze wyciężonych prac polowych, aż do zmroku. Świadkowie zbieżnie opisali dzienny wymiar czasowy wykonywanych przez skarżącego prac. Wskazali także, że ubezpieczony wykonywał przede wszystkim czynności polegające na obrządki zwierząt, uprawie roślin oraz zbóż. W porze zimowej przycinał także porzeczeki i wywoził do punktu skupu. Wskazane powyżej obowiązki odwołujący wykonywał także w trakcie okresu nauki w Liceum Ogólnokształcącym, a następnie w zaocznym Technikum Kolejowym i wówczas wykonywał pracę w tych dniach, w których nie było zajęć lekcyjnych. Z kolei w te dni tygodnia, w które jeździł do szkoły do W., pomagał rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego w Ł.. Natomiast w dni wolne od nauki pracował w większym zakresie, w gospodarstwie rolnym położonym w S.. Świadkowie jednoznacznie opisali zakres obowiązków ubezpieczonego, które związane były z uprawą roślin warzywnych, obrządkiem zwierząt, a także potwierdzili, że ubezpieczony tam przebywał i pracował we wskazanym przez niego okresie czasu, tj. w latach 1972-1974. Uzupełnieniem i potwierdzeniem złożonych przez świadków zeznań był również dowód z przesłuchania Z. W. (1). Wnioskodawca zeznał, że przez okres całego roku w latach 1972-1974 poświęcał się pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, pozostając w ich dyspozycji i wykonując wszelkiego rodzaju prace w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, zaś w porze wyciężonych prac polowych, aż do zmroku. Wskazał, że jego wkład pracy był istotny, gdyż rodzice pracowali zawodowo, natomiast siostra we wrześniu 1974 r. wyszła za mąż i wyprowadziła się do innej miejscowości i od tego czasu nie pomagała już rodzicom w pracach polowych.

Nie uszło przy tym uwadze Sądu, że z ustaleń stanu faktycznego wynika również, że w spornym okresie ubezpieczony nie we wszystkie dni pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, jak bowiem zeznał sama ubezpieczony w

gospodarstwie położonym w S. pracował, co najmniej 3 razy w tygodniu, wtedy kiedy nie jeździł na zajęcia szkolne do W.. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczność ta nie pozbawia jednak pracy wykonywanej przez ubezpieczonego charakteru stałości. O stałości pracy domownika w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 6 pkt. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2018 r., poz. 650 ze zm.) decyduje bowiem nie tylko codzienne (nieustanne, przez cały czas, ciągle) wykonywanie pracy, ale przede wszystkim zachowanie gotowości do świadczenia jej na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej w stosownym wymiarze czasu pracy. Należy bowiem podkreślić, mając na względzie cel i funkcje omawianej ustawy, że ustanowienie obowiązku ubezpieczenia społecznego domownika dotyczy osób niebędących posiadaczami gospodarstwa rolnego, a powiązanych z gospodarstwem rolnym tylko szczególnym stosunkiem, cechującym domownika. Nieodzowne jest zatem sięgnięcie do specjalnego znaczenia jego roli w społeczno-gospodarczych stosunkach wiejskich, której specyfikę uwypukla porównanie określenia domownika w art. 6 pkt 2 i definicji rolnika sformułowanej w art. 6 pkt 1 ustawy. Zestawienie tych przepisów ujawnia, że istota działań domownika, który nie prowadzi zawodowej działalności rolniczej na własny rachunek, sprowadza się do pomocy rolnikowi w prowadzeniu gospodarstwa, czyli do wykonywania prac wskazanych mu przez prowadzącego gospodarstwo, leżących w zakresie jego decyzji gospodarczych. Mając to na względzie, należy przyjąć, że praca domownika w gospodarstwie rolnym wykonywana w wymiarze czasu stosownym do prawidłowego jego funkcjonowania, zgodnie z jego strukturą, przy uwzględnieniu jego obszaru oraz ilości pracujących w nim osób, jest pracą stałą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1998 r., II UKN 3/98). W tym samym kierunku zinterpretował pojęcie „stałej pracy w gospodarstwie rolnym” także Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 28 czerwca 1994 r., (III AUr 206/94), zwracając uwagę, że stała praca w gospodarstwie rolnym wymaga również pewnego psychicznego nastawienia polegającego na wiązaniu się na określony czas z gospodarstwem rolnym i nie szukaniu stałego zatrudnienia poza nim. Ten aspekt jest oczywiście bardzo istotny, gdyż stały charakter pomocy w gospodarstwie rolnym, który ustawodawca uważa za oczywisty, może być pojmowany w sposób o wiele bardziej racjonalny przy uwzględnieniu innego jeszcze znaczenia „stałości”, odpowiadającego pozostawaniu w tym samym miejscu (położeniu), trwałemu wiązaniu z jakimś miejscem lub jakąś osobą, nieuleganiu zmianom, trwaniu bez przerwy, regularnemu odbywaniu się czegoś itp. Pojmowanie cechy stałości pracy w gospodarstwie rolnym w taki sposób pozwala na postawienie tezy o istotnym znaczeniu dla podlegania ubezpieczeniu społecznemu nastawienia domownika na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym i odpowiadającą temu nastawieniu niezmienną możliwość skorzystania z jego pracy przez rolnika. Tak rozumiane stałe wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie wymaga, aby domownik poświęcał cały swój czas pracy w gospodarstwie rolnym osoby bliskiej. Z ustaleń stanu faktycznego wynika jednoznacznie, że w spornym okresie czasu ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, przynajmniej przez 3 dni w tygodniu. Jednocześnie fakt zameldowania w Ł., oddalonym o 10 km od wsi S. nie wyklucza automatycznie prowadzenia spraw gospodarstwa tam położonego. Z uwagi na małą odległość drogową od miejsca zamieszkania, ubezpieczony początkowo pokonywał tą trasę motorynką, rowerem bądź autobusem, a następnie motorem lub samochodem. Dojazd nie mógł mu zatem zająć więcej niż 20 minut w jedną stronę. Z tego też względu miał on możliwość pracy w gospodarstwie rodziców w latach 1972-1974. Wskazać także należy, że w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, charakter pracy domownika w gospodarstwie rolnym nie może być utożsamiany z charakterem pracy rolnika w takim gospodarstwie. Domownik nie prowadzi bowiem zawodowej działalności rolniczej na własny rachunek, lecz wyłącznie pomaga rolnikowi w prowadzeniu takiej działalności, zatem nie musi on pracować w takim samym wymiarze godzinowym, jak rolnik, i może pozwolić sobie na jednoczesne kształcenie się. Na takie rozumienie charakteru pracy domownika wskazuje zresztą już sam fakt rozróżnienia przez ustawodawcę w art. 6 pkt. 1 i 2 powołanej ustawy definicji „rolnika” i „domownika”. Wskazać przy tym należy, że w całym kwestionowanym okresie czasu ubezpieczony wykonywał prace w gospodarstwie rolnym rodziców w soboty i niedziele, a w okresie wakacyjnym od świtu do zmroku. Na tej podstawie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że argumentacja organu rentowego nie może podważać twierdzeń ubezpieczonego o pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w latach 1972-1974.

Przedmiotowy materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania i ujawniony na rozprawie, Sąd Okręgowy uznał za rzetelny i wiarygodny. Zdaniem Sądu nie ma podstaw do tego, aby zeznania świadków, jak i twierdzenia samego ubezpieczonego należało uznać za niewiarygodne. Zarówno świadkowie, jak i sam ubezpieczony, w sposób rzeczowy i spójny wskazywali, jakiego rodzaju działalność w gospodarstwie w S. była prowadzona, potwierdzili fakt pracy

wnioskodawcy, opisali zakres jego obowiązków i dzienny wymiar czasowy prac. Zdaniem Sądu Okręgowego, wobec spójnych zeznań świadków i odwołującego nie ma wątpliwości co do tego, że Z. W. (1) w spornym okresie czasu wykonywała prace w należącym do rodziców gospodarstwie rolnym w S. w wymiarze, co najmniej 4 godzin dziennie, a niekiedy w wymiarze znacznie przekraczającym ten wymiar pracy. Analiza treści wynikających z zeznań świadków i wnioskodawcy pozwala na poczynienie zasadniczych ustaleń w niniejszej sprawie. Zważając bowiem na wielkość gospodarstwa rolnego rodziców ubezpieczonego, całoroczność wykonywanych prac, a także fakt, że to głównie odwołujący zajmował się prowadzeniem w/w gospodarstwa rolnego, godząc to z obowiązkami szkolnymi stwierdzić należy, że charakter podejmowanych przez Z. W. (1) czynności gospodarskich spełnia kryteria art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w pkt. 1 wyroku zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2018 r. Dopiero w tej dacie odwołujący złożył bowiem w organie rentowym wszystkie niezbędne dokumenty wymagane do nabycia prawa do w/w świadczenia. W pozostałym zaś zakresie, tj. w zakresie przyznania prawa do emerytury od daty wcześniejszej, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne i orzekł o jego oddaleniu w pkt. 2 sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)